

Музеј Вука и Доситеја: Шетња кроз колевку модерне српске културе

*Да мирно
записујем оно
што сам чуо
и видео...*

*К просвештенију
разума доћи...*

Архитектура која памти почетке

Простор за окупљање
и дебату. Аутентични
балкански стил 19. века
са пиротским ћилимима.

Поглед из османског
Београда ка европској
будућности Србије.

Зграда некадашње
Велике школе једна је од
најстаријих сачуваних
стамбених објеката у
Београду.

Оснивање Велике школе усред ратног вихора

Иван Југовић

31. август 1808.

Свечано отварање. Говор држи Доситеј Обрадовић. Велика школа постаје мешавина гимназије и средње стручне школе. Вук Караџић је један од првих полазника.

1809 – 1812.

Тешки дани након пораза на Каменици и склапања Букурешког мира. Настава се одвија упркос немирима.

1813.

Крај рада услед пропасти Првог српског устанка. Први континуирани покушај успостављања вишег школства.

Долазак светлости у устаничку државу

*“Сада сам се
наново подмладио...
нисам марио сада
заиста умрети.”*

Најученији Србин свог доба доноси идеје европског просветитељства међу народ који се тек ослобађа. Постаје први министар просвете и симбол рађања модерног српског образовања.

Библиотека просвећења и морални темељи

Грађанска Србија

Собраније
(1793) – Збирка
наравоучителних
ствари штампана
у Бечу.

Етика (1803) –
Превод филозофских
дела, кључно за
етичко образовање.

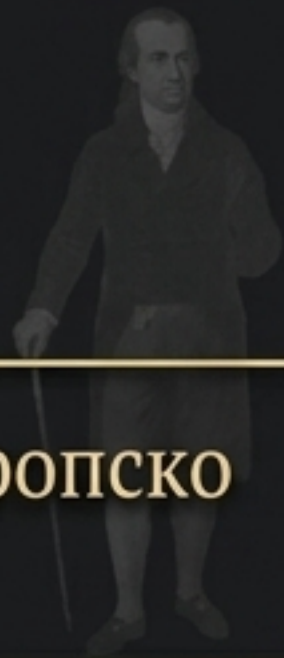

Басне – Алат за
морално подучавање
кроз народну
причљивост.

*Тек се не узда један народ никад до вијека к просвештенију разума
доћи у којему жене у простоти и варварству остају.*

Два пута, један циљ: Архитектоника српске културе

Доситеј Обрадовић

Интелектуални елитизам и европско просветитељство.

Славеносербски језик – мешавина рускословенског и грађанског.

Државник и институционални реформатор (Први министар просвете).

Вук Караџић

Романтизам и ослањање на изворни народни дух.

Чист народни језик уз радикалну реформу писма.

Теренски сакупљач, герилски борац за правопис и бечки стратег.

Еволуција реформатора кроз време

Млади писар:
Долазак у Велику школу и рад
у устаничким штабовима.

Борбени стваралац:
Период најтежих борби за правопис
и сакупљања народног блага.

Патријарх културе:
Коначно признање и победа
идеја широм Европе.

Анатомија борбе: Физички данак и несаломиви дух

Алати преживљавања

Дрвена штула и оружје:
Подсетник на физичко страдање, болест
и сурово време српских устанака.

Инструменти визије

Наочаре, часовник и печат:
Симболи неуморног интелектуалног
рада, прецизности и кореспонденције.

Оружје којим је добијен највећи рат

„Захваљујући великим Вуковим напорима...”

1862:

Народни језик
званично уведен у
књижевност.

1864:

Вукова смрт
пре званичног
укидања забране
правописа.

1868:

Коначна победа.
Све забране са
употребе Вуковог
правописа у Србији
су скинуте.

Заустављање времена за усмену традицију

Савршена метафора Вуковог рада. Он је буквално ‘зауставио време’ и спасио немерљиво благо усмене епске поезије од нестанка, претворивши пролазни глас слепих гуслара у вечну књижевност којој се дивила Европа.

Герилска стратегија из бечког егзила

Беч

Београд

*Партија наша
најредује и свуда
се шири...*

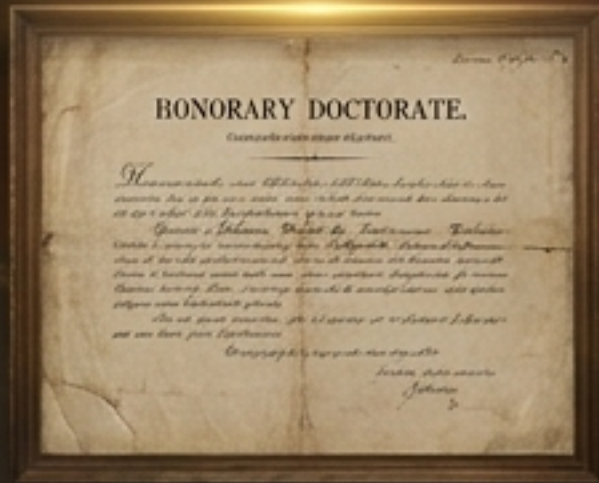
*Не да се, али ће се
дати!...*

*(Из писма Јернеју
Копитару)*

Вук је свој рад посматрао као организовану политичку и културну кампању.

Уз помоћ свог ментора Копитара, градио је међународну мрежу подршке како би притиснуо конзервативне струје у Србији.

Грађанин Европе: Међународна потврда

Јена:
Почасни доктор
филозофије.

Загреб (1861):
Повеља почасног
грађанина слободног
краљевског града.

Чланство у друштвима:
Признат од света дуго
пре него што је
коначно прихваћен у
сопственој држави.

Мина Караџић: Рађање нове грађанске елите

*“За госпођу Мину овђе
приповедају... да је соко женски,
да је бан од бана, да је лијепе
нарави... без икаква поноса ни
у збору ни у ођелу...”*

(Вук Поповић)

Образована сликарка и сарадница свог оца.
Остварење визије о образованој жени као
стубу просвећеног друштва.

Ткање нове државе: Од устанка до салона

Грубо ратничко друштво
и хајдучка пушка.

Рафинирана грађанска Европа,
фино стакло и уметност.

Музеј чува фини нит транзиције. Током само једног века, Србија је прешла пут од хајдучке пушке до венецијанске етике. Оружје је створило државу, али су књиге и култура створиле нацију.

Вечни чувари испред Саборне цркве

Вук је умро у Бечу 1864. године.
Његови посмртни остаци су 1897.
пренесени у Београд.

Данас, Доситеј Обрадовић и Вук Караџић
почивају са десне и леве стране улаза
у београдску Саборну цркву.

Две различите епохе, два различита
приступа, уједињени као вечни чувари
српске писмености.

